

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ

ՄԱՀՈՐԱՆ ԱՌՋԵՐ

ԱՆՅԱՌԻ ՄԷ ԽՈՐԵՐ ՄԵՎՈՐՍԻ

Իրիկուն մ'էր, Առկոնի մէջ, անսառի մ'խորը մեկուսի՝
 Զոր պաշտպանած էին մերոնք արեւոյտէն ի վեր՝ քափով...:
 Թշնամիին՝ խառնուողուած դիմադրութեամբ մեր կաշքմբուն՝
 Դադրեցուցած է յարձակմունքն եւ հեռուներն է դիրք բռներ.
 Իր քնդանօրն ալ չի գոռար կասազուրիւնն Աստիղասի.
 Ասկէ անկէ մերք կը սուլեն կը ճարճասեն դեռ գնդակներ,
 Կըռլի յետին շրջով՝ որմէ լոկ արձագանգը կը սարսուայ.
 Բընուրիւնը կը լըռէ սրճագգեցիկ քուփերուն մէջ...:
 Օդին մէջ մերք ընդ մերք հիշեր կը բարձրանան անդոնական՝
 Հոգեվարի հրօրնդիւններ վիրաւորի կամ հեծկըլտու...:
 Մահաաւարսուն տեսիլներուն այս արհաւիրքն սփռելու
 Համա՛ր կարծես է տարածեր մութի՝ գիշերն՝ իր վարագոյրն,
 Գիշեր մը քանձոր որուն բեռը կը ննէ գծընդակօրէն
 Այս վայրերուն վըրայ ո՛ւր տեսնենան հիգը վիժեցաւ:

Դիակներուն մէջտեղ՝ պառկած խոտին վըրայ արիւնագանգ՝
 Հոմերակա՛ն հերոսներ՝ ինկած կուրն մէջ գիրկընդխառն,
 Մահամերձ մ'ահա յոնկարծ հոգի կ'առնէ, կը խըլըրսի,
 Հեւ ի հե՛ւ ու տենդագին՝ աչկերը մեծ մեծ կը բանայ...:
 Ու կ'ունկընդդէ... միմա՛կ Լ... միամիտակ սեւ գիշերին մէջ.
 Հետքգնետ յիշողութիւնը կուգայ տեղը, կը սքափի...:
 Աչիւն առջեւն է հիմա՛ սրիւնամերկ բուն ընդհարումն,
 Գիւրկ գրկի կուրն այն ահաւոր, ոգորումն այն անեղ անուր...
 Յետոյ անկումն իր վիրաւոր՝ բախումէ մ'վերջ օրհասական...:
 Հիմա արդէն խելաբերած ու գիտակից է վիրաւորն,
 Ու զինք սարսափը կը խեղդէ... զի հասկըցած է ամէն բան.
 Անոնի վերէն տրորուած ամբողջ մարմնէն՝ արիւնին հետ՝
 Կեանքն ալ տակաւ տըւած խոյս, թէպէտ դանդաղ՝ բայց ապանով
 Մահը կուգայ, մահն որ արդէն կը սառեցնէ կամքն ու կորովն,
 Եւ հեւասպառ զինք կը գընէ յաւերժութեան հետ դէմ առ դէմ...:

Հանդերձեալին մօտ ընդ մօտ այս տեսիլն սարսափահար՝
 Մահամե՛րձը կը սարսուայ... անմեղ մը չէ՛ բոլորովին.
 Հայրենիքին համար մեռնիլ՝ այո՛, անճա՛ւտ յօժար է ան,
 Բայց ինք բարի բըրխտոնեալ՝ կ'ուզէ մեռնիլ միանգամայն,
 Առատաւունքն խօսինքն ներքեւ՝ որ կը ներէ ու կ'արձակէ՝
 Ան միա՛կ իր Աստուծոյն կ'ուզէ հոգին իր աւանդել...:

Այսպէս զինուորը մեր բարի՝ մանուան առջեւը վերահաս՝
 Կը հընընայ ու կը կառչի իր այս տենչին անձկակաւօրօս...
 Զեմ գիտէր ի՞նչպէս՝ յանկարծ՝ զարհուրանքին տակ զինք նընեղ՝
 Ան անդորրիլը կը զգայ օրհասական իր տագնապին...
 Ու դող ի դող՝ ան կ'ունկընդրէ... Իրմէ երկու քայլ լոկ անդին՝
 Մութին մէջ՝ յա՛մբր, քաւ, անոյժ մի ձայն կ'լքուի զերդ մի սաղմոս...
 Ան երգի ձայնն այս հասկըսուր ուշի ուռով կ'անուայ կ'ստէրէ...
 Երա՞զ մ'արդեօք... բայց ո՛չ, իրեն խիստ ծանօթ է այդ եղանակն...
 Մանկութենէ ի վեր լրտած՝ կրկնած «Հայր մեր»ն է ի՛նչ եւ իսկ...
 Հանդիսաւոր պատարագի մէջ երգըւած «Հայր մեր»ն անոյժ...
 Բայց այն ասե՛ն, — ո՛վ բարութիւն տեսուածային շնորհաց անճառ, —
 Այն որ այս երգը նուիրական այսպէս կ'երգէ դաւերն ձայնով՝
 Մի՞ գուցէ... ո՛վ գիտէ, քերես... ո՛ն, իցէ քէ... քահանայ մ' է:
 Եւ մեր բարի զինուորը՝ զոր այս յոյսն իսկոյն կ'ոգեւորէ,
 Ծունկի կուգայ, գայք ի գայք կ'առաջանայ, եւ զեհնաբար
 Սողալով կը խաբխաւի՝ զիւրիւն մէջ՝ հեծե՛ծագին՝
 Դէպի մարդը ցանկացուած՝ որուն ձայնն է իր ուղեցոյց...:
 Ա՛լ խիստ մօտն է անոր... սակայն իր ցաւերուն սասկուրքենէն՝
 Երկիցքս ի՛նչ մնաց որ ան ուշակորոյս իյնար գետին...
 Հուսկ ուրեմըն կը հասնի... կը խոնարհի նա անձկայոյզ՝
 Անո՛ր առջեւ զոր երկնառաք ազատարար մը կը նանչնայ:

Սաղմոսերգուն՝ ծառի մ' շուրթին՝ պառկած է հոն երիքացած...
 Իր ձայնն արդէն կիսահագագ շունչ մըն է սօսկ, մեմունջ մ'հագիւ,
 Եւ մեր զինուորը՝ վերջին նիզով մը հզօր գալարաւայրի՝
 Կ'նանչնայ զօրին հոգեւոր հայրն՝ արիւնքաքալա՝ իրեն նման,
 Որ եւ իրեն պէս կը մեռնի հաւսնաներէն ջարդուվըուր...:
 Ազիկներուն ալէն յայնժամ կը բարձրանայ նիչ մ'աղբերսի,
 Սնդոնի՛ եւ խունապի, քան հառ մ'աւերոյջ յուզիչ, քրքուռն...
 «Հայր սուրբ, հայր սուրբ... կը լրսե՛ս... ես մանուան դուռն եմ... օգնութի՛ն
 «Խոստովանի՛լ կ'ուզեմ... ի սէ՛ր Աստուծոյ շո՛ւս լրսե՛ ինծի»:
 Հըրա՛ւ... յանկարծ քահանան՝ կողկողագին ձայնին ի լուր՝
 Հոգի կ'առնէ ու կը նըզնի շարժում մ'ընել ու մօտեցալ...
 Ո՛չ ապաւէն ան վերջին պա՛րս մ'ունի զոր հարկ է կատարել...:
 «Խօսե՛» կ'նայնէ, Զինուորին՝ որուն վերջին ժամն է՝ բերնին
 Մէջ բառե՛րը կը պակսին. «Խոստովանիմ... առաջի քա...
 «Տէ՛ր, մեղա՛յ իեզ... վա՛յ ինձ, վա՛յ ինձ...» Ու լըուրթիւնը կը տրէ:
 Ապաշխարող հոգին արդէն մինչ կը քուչէ՝ «բա՛ւ է, հերի՛ք»,
 Կը մըմընջէ քահանան՝ որմէ նոյնպէս խոյս կուտար կեանքն...
 «Խաղաղութեամբ... Ե՛լ դու երկինք, Ե՛ղբայր... Աստուած... իեզ կը ներէ.
 Յետոյ կ'իյնայ՝ վերջին անգամ խաչին նըշանը կընկելով.
 Իրիկուն մըն էր, այնտե՛ղ՝ անտառի մ' խո՛րըր մեկուսի:

Քրգմ. Մ. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՔԱՄԻՅ ՇՎԻԴԿՐՈՒՊԷՐ
 «ՄԵՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷ՛»